

Nieuwe BPSW-bestuurders

‘Er zou een staatssecretaris sociaal werk moeten komen’

Vorig jaar traden Arie de Vries en Redouan El Khayari toe tot het BPSW-bestuur. Wat moet volgens hen aandacht krijgen binnen de beroepsvereniging de komende jaren? Een dubbelinterview over het belang van het sociaal werk, vooruitgeschoven posten, kennisontwikkeling en urgente sociale kwesties.

Door **Else de Jonge**

Arie de Vries heeft ambities als nieuwe bestuursvoorzitter. Als hij over pakweg tien jaar weer afzwaait, wil hij op tenminste vier punten vooruitgang geboekt hebben met de BPSW. ‘In mijn ideaalbeeld is de positie van het sociaal werk dan steviger verankerd in de samenleving, is het vak verder verwetenschappelijkt, heeft de BPSW meer leden, en werken we als beroepsvereniging nog beter samen met andere organisaties in het sociaal domein.’ Hij benadrukt dat hij dat niet alleen doet, maar samen met de rest van het bestuur, BPSW-directeur Jan Willem Bruins en met steun van het BPSW-bureau. Dat de acht leden van het bestuur allemaal ‘met hun poten in de klei staan’ is steunend voor deze missie. ‘Zij brengen inzichten mee vanuit de werkvloer en zijn dus een soort vooruitgeschoven posten.’ Genoeg stof om over door te praten, met De Vries én met kersvers bestuurslid Redouan El Khayari, die zich goed kan vinden in de speerpunten die De Vries noemt.

Beroepsregistratie

Een steviger verankering van het sociaal werk in de samenleving: waar denken de twee dan aan? ‘Er is in mijn ogen onvoldoende bewustzijn van de cruciale betekenis die sociaal werkers hebben bij samenlevingsopbouw,’ zegt De Vries. ‘Wij hebben een onmisbare rol in het creëren en versterken van sociale kwaliteit. We zitten in de haarvaten van de samenleving, zijn present in de wijken. Het sociaal werk kan veel bijdragen

aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, maar alleen als wordt voldaan aan twee randvoorwaarden: de overheid moet de bestaanszekerheid voor inwoners vergroten, en het sociaal werk heeft stabiliteit en continuïteit nodig. Er zou in het nieuwe kabinet eigenlijk een staatssecretaris van sociaal werk moeten komen. Dat zou recht doen aan het belang van sociaal werk bij maatschappelijke veranderingen. In de recente landelijke zorgakkoorden wordt veel van het sociaal werk verwacht, maar de middelen voor sociaal werk staan vaak onder druk. Ik denk dat we ons daarom veel krachtiger moeten profileren, meer laten zien wie we zijn.’ Dat er inmiddels één beroepsprofiel is voor alle sociaal werkers, beschouwt hij als een mooie stap voorwaarts. ‘Ons streven zou nu een beroepsregistratie moeten zijn, inclusief een wettelijke verankering en bescherming daarvan, vergelijkbaar met de BIG-registratie voor psychologen en artsen.’ Voor professionals in de jeugdzorg is er het SKJ (Stichting Kwaliteitsregister Jeugd), erkent hij, maar daar moet het niet toe beperkt blijven. ‘Iets dergelijks zou er ook voor sociaal werk met volwassenen moeten komen.’

Geen speelbal

El Khayari sluit zich daarbij aan. ‘Kijk je naar de gelatenheid waarmee we in 2015 meegegaan zijn in de decentralisatie (de verantwoordelijkheid voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen werd in dat jaar overgeheveld van de Rijksoverheid naar gemeenten - edj) en

Foto: Taco Blijasma

Arie de Vries en Redouan El Khayari

naar het feit dat er in de pandemiejaren geen sociaal werkers betrokken werden bij het covid-beleid, dan moet je wel concluderen dat er op het punt van positionering nog veel te doen valt. Als ons werk een verankering krijgt in de wet, zullen we minder gemakkelijk een speelbal zijn van politiek en beleid.' De Vries meent dat er nóg een goede reden is voor juridische verankering en bescherming van de professie. 'Veel sociaal werk wordt gefinancierd door gemeenten, maar sociaal werkers worden ook geacht misstanden te benoemen. Dat kan lastig zijn als dat kritiek op jouw broodheren impliceert.' El Khayari: 'Je kunt dan inderdaad in een complex spanningsveld terecht komen.' Ze zijn het erover eens dat sociaal werkers met een dergelijke spanning moeten kunnen dealen, maar niettemin bescherming nodig hebben. De Vries: 'De toeslagenaffaire heeft laten zien hoe ontzettend mis het kan gaan als die bescherming er niet is.'

Kennis

Dat de gewenste verwetenschappelijking van het sociaal werk al stevig in de lift zit, bewijzen onder meer de aanstelling van Thomas Kampen als hoogleraar Sociaal Werk aan de Universiteit voor Humanistiek en de nieuwe mogelijkheid om aan diezelfde universiteit een master sociaal werk te doen, vertelt De Vries. 'Tot nu toe had ons beroepsveld alleen tijdelijke bijzon-

der hoogleraren en geen academische master. Nederland loopt op dit punt achter bij de ons omringende landen, waar dit volstrekte vanzelfsprekendheden zijn.' Nee, het streven is beslist niet de sociaal werk-praktijk op termijn te laten bemensen door louter academici. 'Maar systematisch en duurzaam kennis ontwikkelen en die beschikbaar stellen aan mensen op de werkvloer helpt het vak vooruit. Zoals die kennisontwikkeling omgekeerd ook gevoed kan worden met inzichten vanuit de praktijk.' El Khayari: 'Ons vak heeft een wetenschappelijke basis en een heel krachtige *body of knowledge*. Nog te vaak geldt het principe dat de betaler bepaalt, terwijl sociaal werk eigen, wetenschappelijk onderbouwde methodieken kent. Dat is iets waar we trots op kunnen zijn én wat we moeten bijhouden. Het betekent dat we oog dienen te houden voor maatschappelijke ontwikkelingen en steeds moeten toetsen of we sociaal werkers nog voldoende equiperen, ook theoretisch, om hun werk goed te kunnen blijven doen. Ontwikkelingsbehoefte en -aanbod moeten in balans zijn. Ik vind dat we dat als bestuur moeten bewaken.'

Zichtbaar en aanspreekbaar

Gevraagd naar zijn voornemen het ledenbestand van de BPSW groter en diverser te maken, zegt De Vries: 'We zijn een beroepsvereniging voor álle sociale werkers, maar bereiken

Arie de Vries is voorzitter van de Raad van Bestuur van Lentl, een groep sociaal werk-organisaties in Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. Hij heeft daarnaast diverse toezichthoudende functies. Sinds november 2022 is hij voorzitter van de BPSW. Redouan El Khayari is docent Sociale Wetenschappen en Onderzoek aan de Haagse Hogeschool, directeur van Stichting Meion en redactielid Vakblad Sociaal Werk. Sinds december 2022 is hij lid van het BPSW-bestuur.

tot nu toe maar een deel van hen.' Vooral jonge sociaal werkers – in opleiding of net aan het werk – lijken te lijden aan koudwatervrees. El Khayari treft in zijn onderwijsbaan aan de Haagse Hogeschool geregeld studenten die geen lid zijn van de BPSW. 'Zonde. Een lidmaatschap heeft niet alleen voor hen meerwaarde, bijvoorbeeld op het gebied van professionalisering, maar óók voor de vereniging.' De Vries: 'Sociaal werkers moeten beseffen dat zij ook met lokaal werk bijdragen aan de positie van sociaal werk in Nederland.'

De samenwerking met andere sociaal-werkorganisaties – zoals Movisie, Sociaal Werk Nederland, Sociaal Werk Werkt! en de Associatie Wijkteams – zal volgens De Vries helpen bij het werven van nieuwe leden, maar ook bij de positioneringsopdracht en het versterken van de wetenschappelijke basis. Als voorzitter wil hij 'zichtbaar' en 'aanspreekbaar' zijn. 'Directeur Jan Willem Bruins en ik zijn samen het gezicht van de BPSW. De vereniging is er primair voor sociaal werkers, maar we zullen ook goed contact onderhouden met stakeholders als de ministeries, brancheorganisaties en opleidingsinstituten.'

Preventieve functie

Toenemende ongelijkheid, armoede, asielproblematiek, de klimaatcrisis: in het sociale domein doen zich meerdere urgente kwesties voor. Wat is de rol en verantwoordelijkheid van sociaal werkers daarin en hoe gaan zij, als bestuur, die rol kracht bijzetten? El Khayari vindt 'zorgen dat mensen niet gemarginaliseerd worden' de primaire verantwoordelijkheid van sociaal werkers. 'Ik heb het idee dat veel sociaal werkers te maken hebben met burgers die nauwelijks of geen notie hebben van het feit dat er een mondiale klimaatcrisis gaande is. We zouden moeten stimuleren dat onderwijsinstituten er meer aandacht aan gaan besteden. Vanuit de BPSW-school zouden we bijscholingen kunnen aanbieden over je een onderwerp als de klimaatcrisis aansnijdt bij burgers.'

De Vries voelt zich bij sociale issues sterk gedreven door Artikel I uit de grondwet, dat een gelijke behandeling van gelijke gevallen dicteert. 'Het is onacceptabel dat in een rijk land als Nederland mensen door de armoedegrens heen zakken en dat er binnen onze cultuur zulke enorme, met economische en sociale status samenhangende gezondheidsverschillen zijn. Als sociaal werkers moeten we zaken die misgaan signaleren, agenderen en politiseren. En met dat laatste bedoel ik dan: zorgen dat het bij beleidsmakers en politici onder de aandacht komt. De BPSW moet een platform zijn om dat gezamenlijk te doen, ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren.' Niet al het sociaal werk is probleemgestuurd, al suggereert de oproep te 'signaleren, agenderen en politiseren' zoiets

misschien wel. 'Sociaal werk draagt ook bij aan samenlevingsopbouw. De infrastructuur ervan zorgt ervoor dat we veel zaken vóór zijn en het heeft daarmee ook een duidelijk preventieve functie.' El Khayari beaamt dat: 'Sociaal werkers blussen niet alleen brandjes. Bij MEION (Haagse welzijnsstichting waarvan El Khayari directeur is-edj) hebben we bijvoorbeeld nog onlangs een poëzieproject gedaan met jongeren. Dat viel in goede aarde. Een paar jongeren ontdekten dat ze het ontzettend leuk vonden om te dichten en zijn er na afloop van het project mee doorgegaan. Er is een micro-economie uit ontstaan, van dichters die nu tegen een geringe vergoeding in de wijk kleine optredens verzorgen. Zoiets start vanuit plezier en vanuit de wens samen iets te ondernemen. Met dit soort dingen dragen we ook bij aan cohesie en veerkracht.'

Uitstroom

Het sociaal werk worstelt met hoge uitstroomcijfers. Een zorgelijke ontwikkeling, vindt De Vries, zeker als mensen het vak volledig achter zich laten. Het motiveert hem des te meer om er als bestuur naar te streven de werkcondities voor professionals zo optimaal mogelijk te maken. 'Er wordt wel eens geopperd dat de uitstroom met geld te maken heeft, maar onderzoek wijst iets anders uit. Intrinsieke motivatie lijkt binnen het sociaal werk vooral samen te hangen met medezeggenschap, dus de mate waarin je regie hebt over je eigen werk, en met de vaardigheid én de gelegenheid kritisch te reflecteren op het eigen professionele handelen en dat te relateren aan de waarden en normen van je organisatie. Daar ontbreekt het kennelijk nogal eens aan.'

El Khayari noemt daarnaast 'vervreemding' als oorzaak van de hoge uitstroomcijfers. 'Mensen studeren vier jaar en komen dan soms terecht in een praktijk die niets met hun talenten en drijfveren te maken heeft. Ze mogen er niet de methodieken inzetten die ze geleerd hebben, maar moeten werken volgens protocollen die bijvoorbeeld een gemeente hen oplegt. Targets en cijfers voeren de boventoon. Iemand die met hart en ziel gekozen geeft voor het vak denkt dan: wat is dit?' Ook hier kan een krachtiger positionering van het vak veel goed doen, denkt hij.

Publiek belang

El Khayari werd vorig jaar uitgenodigd voor een 'uitblinker-slunch' bij Koning Willem Alexander en koningin Maxima, waar hij als representant van alle sociaal werkers bedankt werd voor het dienen van het publiek belang. 'Ik vond dat mooi gezegd: het publiek belang dienen. Iedereen heeft er baat bij dat er niemand buiten de boot valt. Maar daar hoort in ons geval wel bij dat we waar nodig onafhankelijk tegengas kunnen bieden aan officiële instanties, zoals een gemeente.' De Vries is dat met hem eens. 'Bij loyaliteitsdilemma's staat sociaal werk aan de kant van burgers. Die moeten erop kunnen rekenen dat jij voor hun belangen opkomt.' Je hoeft daarbij niet op voorhand van wrijving uit te gaan, vindt hij. 'Officiële partijen als gemeentes en ministeries zijn niet tegen sociaal werkers. We zijn soms in strijd met de systeemwereld en trekken er andere kernen mee op. Laten we dat blijven doen: kritisch én constructief.'

Else de Jonge is eindredacteur bij Vakblad Sociaal Werk.